

L'UNIVERS LALIQUE
CRISTALL I PERFUMS

DOS CREADORS: RENÉ LALIQUE I EDUARD FORNELLS

ÍNDEX

PRESENTACIÓ

3

L'UNIVERS LALIQUE: PERFUMS I CRISTALL

5

DOS CREADORS: RENÉ LALIQUE I EDUARD FORNELLS

15

CATÀLEG

21

© Edició Govern d'Andorra. Ministeri de Cultura

Presentació Pere Canturri Muntanya. Ministre de Cultura

Textos Genoveva Fornells, Gilbert Fornells, Laliq i Carme Soler

Coordinació Carme Soler

Correcció Servei de Política Lingüística

Disseny i maquetació marc número sis

Crèdits fotogràfics Laliq

Impressió Impremta Solber

DL: AND-568-1997

PRESENTACIÓ

Tenir la possibilitat d'admirar les peces de vidre o cristall de la casa Lalique en una exposició a Andorra és una ocasió que mereix ser aprofitada. Moltes són veritables obres d'art representatives dels corrents de *l'Art Nouveau* i *l'Art Déco*; només per això podríem considerar-la prou interessant.

Però per al Ministeri de Cultura té un valor afegit. Un andorrà, Eduard Fornells i Marco, fill d'una casa del Pui d'Andorra la Vella, havia obtingut el diploma de l'Escola d'Art de Barcelona com a gravador cisellador de metalls al començament de segle.

La seva vàlua professional li va permetre d'entrar a treballar amb el famós mestre vidrier René Lalique a París.

En aquesta empresa va col·laborar en la realització d'algunes de les peces més conegudes d'aquesta marca, alhora que hi va perfeccionar els seus coneixements.

La seva inquietud professional el va fer instal·lar pel seu compte i dedicar-se a l'experimentació de les noves tècniques amb els plàstics, tot i que va mantenir la col·laboració i l'amistat amb la família Lalique al llarg de la seva vida.

Cap als anys 40 s'instal·là a Andorra. Jo recordo quan, de petit, meravellat davant d'un aparador il·luminat a l'avinguda Meritxell, mig amagat pel baf de l'hivern, admirava uns moixons de vidre, unes sorprenents espigues de blat amb llargs filaments transparents, o formosos ferros historiat i decorats flascons.

Recordo les boles de billar marca Fornells que havíem recuperat del Valira i que constituïen veritables tresors en els nostres jocs.

També recordo haver acompanyat la meua tia a seure amb la família Fornells a l'entorn d'una taula braser a l'hora del te.

Eduard Fornells va crear aquells anys peces inspirades en els nostres paisatges o en les nostres flors i aquells transparents i perfectes cendrers amb l'escut d'Andorra.

Aquest andorrà, innovador i pioner reconegut pels seus treballs en plàstic, és el que avui ens plau recordar en aquesta exposició, que també ens permet deixar constància de les seves obres, de la seva vàlua professional i la seva sensibilitat artística en un catàleg. La seva obra el féu mereixedor de participar en la creació de les obres d'art històriques de la casa Lalique.

Pere Canturri Montanya
Ministre de Cultura

L'UNIVERS LALIQUE: PERFUMS I CRISTALL

Lalique: un nom màgic

Cal estimar la noblesa i la màgia del cristall, càlid i fred a la vegada, el contrast entre la transparència i el setinat, ell mateix vellutat i de tacte arenat, per poder entendre que la història del cristall és també la història de la vida: els forns, que l'escalfen fins als 1.400°C; l'aire, bufat silenciosament per les boques dels mestres vidriers; l'aigua, on es fan girar els puntills per calmar el cristall en fusió, i la terra, la de la regió de Bray, terra que dona els recipients dins dels quals es produeix l'alquímia.

Cal estimar apassionadament la vida, com la va estimar l'home de talent que fou René Lalique, i poder així recrear, en aquesta matèria fràgil i transparent, els cossos de dones, aquelles deesses alades, aquelles màscares somrients, peces totes mundialment conegudes de la col·lecció Lalique.

El cristall, matèria canviant, es plega a tots els capricis de la imaginació, i Lalique s'ha afermat com un mestre en l'art dels objectes decoratius.

La destresa i la recerca efectuades arriben a crear obres mestres com són el gerro *Bacants*, la taula *Cactus*, el vas *Àngel*, el gerro *Tanega* o el gerro *Astelia*.

Lalique: tres generacions de cristallers

Lalique té un passat i una història. Lalique és més que un simple nom: és una família, és un talent, el talent de tres generacions d'artistes de fama internacional.

El primer fou René Lalique (1860-1945), artista que revolucionaria el món de la joia i que crearia, a partir de 1885, els seus famosos jocs ornamentals *Art Nouveau*, autèntiques obres d'art que, des d'aquell moment, museus i col·leccionistes disputarien a les dames més elegants.

Genial vidrier de l'*Art Déco*, René Lalique va ser un creador eclèctic. A ell devem aquella autèntica revolució tecnològica i comercial que va suposar el fet d'envasar un perfum, tal com es concep encara avui dia. Fou el creador, segons afirma Colette, de la *Fontaine Merveilleuse* a l'Exposició internacional de les arts decoratives de París, el 1925, i fou també ell qui realitzà, entre altres, la decoració de diversos vagons per a la Companyia Internacional Wagons-lits, la del menjador de primera classe del vaixell transatlàntic *Normandia* i el responsable de dissenyar, per al palau del príncep imperial japonès Asaka Yasuhito, unes portes de vidre esculpides amb deesses alades, on actualment es troba el Metropolitan Teien Art Museum, a la ciutat de Tòquio; fou ell igualment qui va gosar decorar els luxosos automòbils dels Bojos Anys 20 amb mascotes de vidre, peces que actualment els col·leccionistes paguen a preu d'or.

La seva imaginació ens ha deixat una obra immensa i molt diversificada: copes, gerros,

figuretes, flascons... peces realitzades en els tallers de Combs-la-Ville, prop de París, però sobretot en els de Wingen-sur-Moder, a la regió francesa de l'Alsàcia, que ell mateix posà en funcionament el 1922.

Pel que fa al treball de la matèria, el seu estil s'expressa i es coneix, bàsicament, pel que esdevindrà el cèlebre contrast entre vidre transparent-vidre setinat. De vegades hi afegia una pàtina, un esmalt o una coloració a la massa. Les línies podien ser geomètriques, suavitzades sempre amb esculpits de vegetals, d'animals o de dones, responent tot plegat a una concepció molt naturalista.

La segona generació, encapçalada pel seu fill Marc (1900-1977) que el succeirà el 1945, serà coneguda com la generació del cristall.

Tècnic remarcable, ple d'amor per la seva professió, romandrà dins la història de Lalique com aquell qui, després d'haver renovat la fàbrica de Wingen-sur-Moder, malmesa per la guerra, substitueix el vidre pel cristall i dóna a conèixer el seu nom arreu del món. Serà igualment el creador dels anys 50: les seves obres, tot i mantenir-se fidels a l'estil Lalique, han estat el reflex d'una època que avui descobrim amb passió.

Aquestes creacions han rebut honors de museu i desperten un gran interès entre els col·leccionistes.

Marie-Claude Lalique, representant de la tercera generació de creadors, esdevindrà, amb la mort del seu pare l'any 1977, l'artista de l'empresa fins al 1996.

Un taller de creació, creat el 1987 per Gérard Tavenas, president del Grup Lalique, s'encarrega actualment de perpetuar la tradició Lalique.

Lalique: un saber fer

A la fàbrica de Wingen-sur-Moder, que celebrà el seu 70è aniversari el 1992, els agrada compartir amb els visitants la passió per la professió, l'amor per la bellesa, el culte a l'excel·lència o, fins i tot, l'emoció de qui crea, afaïçona, talla i esculpeix la matèria.

L'elaboració del cristall s'efectua, des de sempre, per fusió a 1.400 °C a partir d'una barreja de matèries primeres, com també l'afaiçonament en calent d'una peça, ja sigui bufada amb boca o treballada per pressió. Tampoc no és possible accelerar el procés de refredament, que pot durar fins a 200 hores.

Pel que fa a les fases de disseny, talla, gravat, esmaltat, setinat o polit, només les mans expertes, formades per la casa Lalique, se'n poden fer càrrec. A Lalique, la fabricació no s'automatitza. Un vidrier mai no podria substituir-se per un robot. De fet, la fàbrica de Wingen se sent orgullosa de tenir un nombre important dels anomenats "millors obrers de França".

A Wingen es trenca, deliberadament, una gran quantitat de peces magnífiques, perquè s'hi ha trobat una minúscula imperfecció, gairebé invisible a simple vista "és el preu que cal

pagar per poder ocupar la nostra categoria", ens va comentar simplement un dels obrers. Des de la creació fins a la fabricació, cadascuna de les peces està realitzada per un equip compacte de mestres vidriers i de tècnics. Es necessiten diversos anys per arribar a formar un mestre vidrier a Lalique. I cadascun dels obrers rep, dins la societat, allò que s'anomena una "formació de casa".

El 1991 es van invertir 10 milions de francs a la zona de Wingen per construir i condicionar nous locals de producció, d'una superfície total aproximada de 2.500 m². D'aquesta manera, el volum de producció es va doblar en cinc anys. Paral·lelament a aquesta ampliació de la fàbrica alsaciana, es va dur a terme una reorganització dels fluxos de producció per tal de millorar els resultats i adaptar-se a les noves tecnologies.

Actualment, la nova dinàmica creativa de Lalique es tradueix en la sortida anual d'una col·lecció d'un 30 peces, dins una gamma que inclou tant peces d'excepció com models més senzills.

Lalique: un grup dinàmic

L'arribada de Gérard Tavenas a la societat l'any 1987 capgirarà el futur de Lalique. La seva primera innovació consisteix en la creació del Trofeu Lalique, fet que proporcionarà una ascensió fulgurant a la ja coneguda notorietat de la casa.

El relançament de la creació, acompanyat d'una nova estratègia de màrqueting i de comunicació, portarà Lalique a desenvolupar una nova sèrie de línies en cristall, en porcellana i, sobretot, a sortir de l'entorn tradicional de la decoració i de l'art de la taula:

- 1990: Creació d'una col·lecció de joies, primera professió de René Lalique.
- 1992: Llançament del primer perfum *Lalique* de Lalique.
- 1992: Creació d'una línia de xals i de fulards.
- 1994: Creació d'una línia de bosses.
- 1995: Creació d'una línia de cinturons.
- 1995: Llançament del segon perfum, *Nilang* de Lalique
- 1997: Llançament del primer perfum masculí, *Lalique pour homme*.

Tot aquest desenvolupament es basa en la legitimitat del seu fundador René Lalique, artista eclèctic, inventor de la joia moderna i de l'envàs de perfum, interessat també per altres nombroses àrees, com les bosses i els fulards, sense deixar de banda el món de la decoració.

El 1991, Gérard Tavenas li retrà homenatge amb una exposició excepcional que organitza, juntament amb Yvonne Brunhammer, al Museu de les Arts Decoratives del Louvre de París.

L'any 1996, el Grup Lalique, amb 700 empleats i una xifra de negocis de 400 milions de francs, és una empresa d'abast internacional (el 75 % del volum de negoci s'efectua en exportacions). Actualment existeixen 40 botigues Lalique arreu del món. Lalique disposa d'una sèrie de filials de distribució a l'estranger: Gran Bretanya, Itàlia, Alemanya, Estats Units; 1.350 punts de venda es reparteixen per tot el món, entre els quals hi ha més de 200 *shop in shop* i *corners*.

Lalique: un valor en els mercats d'art

Lalique ja forma part del patrimoni cultural nacional i internacional. L'obra de René Lalique és present a més de 40 museus d'arreu del món, entre els quals es troba el Museu d'Arts Decoratives de París, el Museu Calouste Gulbenkian de Lisboa, el Victoria and Albert Museum de Londres i el Museu René Lalique de Suwa, al Japó. Aquestes obres són considerades pels col·leccionistes i els aficionats coneixedors com a peces rares i precioses. Des de fa força anys, les creacions Lalique són cada vegada més objecte de recerca als mercats d'art. Els resultats obtinguts en subhasta per les peces Lalique, tant a França com a l'estranger, en establiments de renom com l'Hôtel Drouot, Christie's o Sotheby's, confirmen el constant valor en alça d'aquestes obres mestres.

Lalique: una fama mundial

Tot i que Lalique amplia els seus mercats dia rere dia, no per això perd mai de vista la seva fama i la seva imatge de marca. Precisament per aquesta imatge de gamma alta dels seus productes, Lalique s'ha adreçat des del començament a una clientela benestant i refinada, constituïda en gran part per col·leccionistes i coneixedors d'art, per als quals existeix la molt privada Lalique Collectors Society, que compta amb més de 7.000 membres a tot el món.

D'altra banda, i des de fa uns anys, Lalique està duent a terme una activa política de mecenatge estructurada entorn el seu patrimoni cultural. D'aquesta manera participa o organitza, tant a França com a l'estranger, prestigioses exposicions i retrospectives referents a l'art del vidre i a la història de les tres generacions Lalique, artistes i creadors excepcionals.

- del 23 d'octubre de 1991 al 5 d'abril de 1992, el Museu de les Arts Decoratives de París ret un gran homenatge a René Lalique, joier i artista vidrier.

- del 23 de maig al 12 de juliol de 1992, el Museu d'Art Modern de Tòquio acull aquesta mateixa exposició entorn la figura de René Lalique.
- del 24 de novembre al 17 de desembre de 1993, Lalique inaugura, en col·laboració amb Pénélope, les noves sales del Carrusel del Louvre amb l'exposició "Escales al voltant del món", dedicada a l'art de viure, on participen més de 45 decoradors internacionals.
- del 16 de juny a l'1 d'octubre de 1995, el Museu Botànic de Brussel·les acull una exposició dedicada a "Un segle d'art vidrier francès. Lalique: tres generacions".
- del 22 de maig a l'1 de setembre de 1996 al Museu Bellerive de Zurich i posteriorment del 2 de novembre de 1996 al 2 de març de 1997 al Museu de la Moda de Munich va ser presentada la col·lecció d'envasos de perfum de René Lalique.
- de febrer a agost de 1998, té lloc una gran retrospectiva dedicada a les joies de René Lalique al Cooper-Hewitt Museum de Nova York i més tard a la Smithsonian Gallery de Washington.

Lalique i els perfums

Al principi de segle, les fragàncies i les essències eren envasades en simples fioles (ampolletes petites de coll llarg i prim) per passar a ser envasades com a autèntiques obres d'art, molt sovint úniques i consegüentment molt costoses.

Fou l'any 1907 que el gran perfumer François Coty, seduït per les creacions de René Lalique, li va proposar de posar les seves capacitats tècniques i el seu talent d'artista al servei de la indústria del perfum. S'inicià així una fructífera col·laboració, amb la creació d'envasos per als més grans perfumers.

Amb la posada en marxa d'aquesta revolució tecnològica i comercial, els efectes de la qual poden sentir-se encara ara, René Lalique es va mantenir fidel a la filosofia de l'*Art Nouveau*, un dels principis de la qual era reconciliar l'art i la indústria.

El 1992, Gérard Tavenas i Marie-Claude Lalique, seguint els passos de l'avi d'aquesta, creen el primer perfum *Lalique* de Lalique, insòlit i seductor, magnífica alquímia entre la frescor efervescent, el remolí floral i les fustes nobles, per obtenir una firma única. L'envàs, peça d'art en cristall, ha estat bufat amb boca, seguint la gran tradició de Lalique. L'art dels mestres vidriers es posa al servei d'un perfum excepcional, d'edició numerada, firmat

Lalique: el flascó *Chèvrefeuille* i, posteriorment, un envàs diferent per any: *Muses*, *Jasmin*, *Nu Amour*, *Ondines*.

L'any 1995 neix *Nilang*. Aquest nou perfum és una flor de joventut, esculpida en la transparència del cristall. La seva fragància és com una llaminadura que sorprèn, com un viatge màgic per un món aquàtic, oriental.

El primer perfum masculí veu la llum el 1997: *Lalique pour homme*; l'envàs és una peça d'excepció, inspirat en els taps de radiador que René Lalique va crear durant els anys 30, amb l'aroma, forta com el lleó i en cristall, que corona el flascó.

Lalique i l'esport

L'any 1987 Lalique intenta ampliar la seva clientela cap a un públic més extens i també més jove. El primer Trofeu Lalique, esdeveniment d'envergadura nacional i internacional, va ser creat per iniciativa de Gérard Tavenas, que va decidir associar el nom de Lalique al patinatge artístic, modalitat esportiva que necessita tant l'esteticisme i l'elegància com l'esperit de competició i la proesa.

El cristall i el gel. No es podia fer una millor aliança, especialment quan es tracta de Lalique i el seu particular setinat del cristall, tècnica tan singular que aconsegueix proporcionar a la matèria l'aspecte del gel i del gel.

Les creacions d'aquesta gran cristalleria, fruits del talent i de la destresa de tres generacions d'artistes, són tot gràcia i refinament en les formes i les línies, i tot puresa i finesa en la matèria.

L'apadrinament d'aquesta gran competició internacional ha permès a Lalique desenvolupar una imatge moderna i dinàmica amb vista a una nova clientela, sense deixar de consolidar els seus característics valors d'elegància.

El ja cèlebre Trofeu Lalique se celebra cada any, al mes de novembre, al Palais Omnisports de París Bercy. Cada ocasió representa un prestigiós punt de trobada per a un ampli ventall de campions de fama mundial.

Encara en l'àmbit esportiu, cal recordar també que, el 1992, en ocasió de la XVI edició dels Jocs Olímpics d'Hivern a Albertville, Lalique va demostrar, una vegada més, el seu talent i la seva destresa amb la creació, per primera vegada en la història dels Jocs, de medalles olímpiques de cristall muntades sobre or, plata o bronze.

El 1995, Lalique es manifesta novament en un espai esportiu d'alt nivell, amb la creació del trofeu del Tour de França de ciclisme, una escultura de cristall realitzada completament a mà pels mestres vidriers.

Lalique i els automòbils

El 1906, el comte Florio, consumat esportista, apassionat per la velocitat i l'espai, crea una cursa automobilística a Sicília, que competirà amb la *Coupe d'Or* i la París-Madrid. Fiat, Hotchkiss, Berliet, Bayard-Clément rivalitzen totes en el circuit de la Targa-Florio. René Lalique, també gran amant dels bòlids, esculpeix el trofeu d'or d'aquesta cursa.

És l'època en què les carrosseries surten mudades de festa, amb una bellesa mundana, apassionades per la velocitat, adulades, admirades i, segurament, prou coquetes per decorar amb mascotes les seves calandres. Les franceses es decideixen per la supèrbia del gall, típic animal gal; les britàniques, en canvi, opten per la força flegmàtica del lleó, i les americanes, per la potència de l'àliga.

D'acord amb la personalitat del vehicle que decoren, les mascotes es transformen en jaguar per a la marca del mateix nom i en gasela per als Singer.

Fins i tot els taps dels radiadors es fabriquen en les matèries més fines: per a Lalique el vidre expressa, amb la seva transparència i lluminositat, la velocitat extrema...

Les mascotes de René Lalique

Un dels símbols per excel·lència dels Bojos Anys 20 van ser els grans automòbils. Per decorar les calandres d'aquests sorprenents vehicles sorgits de fàbriques com Citroën, Delage, Hispano-Suiza, Voisin, Bentley o Rolls-Royce es permetien tot tipus d'audàcies, fins i tot la d'utilitzar el vidre. I així van néixer les mascotes de radiador de René Lalique.

Entre 1925 i 1931 René Lalique crea 30 models de mascota diferents. El primer tap de radiador de René Lalique va ser el falcó. En ocasió de l'Exposició de les arts decoratives de París va idear el model *la cometa*. Efectivament, des de les finestres del número 40 del passeig de la Reina (actualment passeig Albert I), podia descobrir cada vespre el magnífic espectacle de la Torre Eiffel il·luminada, per iniciativa d'André Citroën, amb 200.000 bombetes de 6 colors diferents formant, en lletres de llum, el nom del genial constructor i dibuixant els signes del zodíac, astres i estels fugaos.

Aquell mateix any, André Citroën encarrega a l'artista vidrier un tap de radiador per celebrar el llançament del seu famós 5 CV. Per a aquest esdeveniment, René Lalique imagina una mascota on figuren les siluetes superposades de cinc cavalls encabritats.

Més tard crea també, especialment per al príncep de Gal·les, un model de mascota on es representa un llebrer en el moment de saltar.

Tant si han estat creats per a una ocasió especial, com si no ho han estat, els taps de radiador de René Lalique són sempre peces molt representatives. La majoria d'aquestes obres eren d'inspiració bàsicament naturalista. Fins i tot quan, de vegades, el mestre de

l'Art Déco geometritzava les seves formes, el neguit de realisme es transparentava sempre en l'actitud de l'animal o del personatge que creava. El treball que l'artista realitzava amb la matèria també ens permet de reconèixer la major part de mascotes d'estil Lalique: barreja de vidre transparent i vidre setinat o bé coloració en la massa. Algunes de les peces existien en dues versions.

A la botiga de la plaça Vendôme de París o al Breves de Londres, venedor en exclusiva per a Europa, les mascotes es posaven a la venda amb una base o un suport de metall (bronze cromat- llautó-níquel, cadmi) que permetia de fixar-les a les calandres.

Alguns d'aquests suports de metall disposaven d'un sistema d'il·luminació amb un filtre circular de diferents colors; quan se'l feia girar, la mascota canviava de color.

Un gran nombre d'aquestes escultures de vidre, fabricades durant els anys 25-30 en nombre limitat, van ser destruïdes o dispersades durant la Segona Guerra Mundial. Per aquesta raó, quan n'apareix alguna en subhastes, els col·leccionistes se les disputen a preu d'or, en especial les peces acolorides o opalescents, que són les més rares.

Aquesta passió dels col·leccionistes es pot entendre encara millor si tenim en compte que aquestes creacions, a part del seu valor artístic incontestable, són també el símbol d'una època passada o, en altres paraules, d'un fenomen de societat que no ens pot deixar indiferents.

DOS CREADORS: RENÉ LALIQUE I EDUARD FORNELLS

El nostre pare: Eduard Fornells

El nostre pare Eduard Fornells i Marcó va néixer el mes d'abril de 1887 a Barcelona, fill de pare andorrà de la casa Colector d'Andorra la Vella.

Diplomat per l'Escola d'Art de Barcelona com a gravador cisellador de metalls, va ser acceptat pel gran mestre vidrier René Lalique a París el 1911, col·laboració que durà fins a la seva desaparició el 1942.

Va decidir, el 1919, volar amb les seves pròpies ales, i va crear a la capital francesa la seva pròpia empresa (prop del carrer que portava el nom que el lligava amb Andorra, la rue des Pyrénées, al barri est de la capital).

En el taller, el mestre René Lalique i l'andorrà Eduard Fornells estudien la transposició de les tècniques de la vidrieria al treball artístic del plàstic.

Aquesta nova tècnica donarà vida a tot tipus d'objectes d'art amb plàstic dels anys 1920 fins al 1940. Els perfumistes Coty, Gallet, Lanvin consultaran i s'assessoraran amb l'artista, un dels primers plasturgistes artístics universal.

Fornells i Lalique: un temps, una època

L'*Art Nouveau* ha sigut el primer nou estil d'aquest segle dedicat a l'arquitectura i a les arts decoratives que sorgí el 1880, culminà el 1900 i desaparegué el 1918.

L'*Art Nouveau* es caracteritza per la importància que dona a les arts decoratives o la integració de totes les arts en l'arquitectura. Sens dubte, l'art ornamental, decoratiu i simbòlic és un dels trets més visibles de l'*Art Nouveau* que impregnà tots els camps de la producció artística, des de l'arquitectura fins a les arts gràfiques, des del mobiliari fins a tots els objectes de l'entorn quotidià, basat en els principis ètics i estètics difosos per Ruskin, Morris i Arts and Crafts, en el seu desig d'introduir l'art i la bellesa en la vida social per alliberar-la de la pressió del maquinisme.

Encara que aquest art presenta aspectes variats en cada país on es desenvolupà, conserva alguns trets comuns. A més de la importància que dona a les arts decoratives o la integració de totes les arts al voltant de l'arquitectura, tenen en comú el gust per l'arabesc i el japonès, els ritmes curvilinis, l'asimetria de les formes, la iconografia a partir d'estilitzacions naturalistes -vegetals o animals- i la presència de la figura femenina com a nimfa somiadora, misteriosa i sensual.

Passada la Primera Guerra Mundial, el 1925 sorgeix l'*Art Déco*. La denominació té el seu origen en l'Exposició internacional de les arts decoratives i industrials modernes que tingué lloc a París. La seva difusió fou molt més àmplia que l'*Art Nouveau*, fins al punt que cap altre estil ha marcat, potser d'una manera tan unitària, un determinat període; un

estil que troba el terreny en les arts decoratives, el teatre, el *Music-Hall*, la fotografia, la publicitat, la tipografia i finalment l'arquitectura.

Estilísticament l'*Art Déco* tingué com a referent més immediat l'*Art Nouveau* del nucli vienès i el de l'escola de Glasgow, en tots dos casos a les obres hi ha un predomini de la línia rec- ta. En l'*Art Déco* existeix un decorativisme extret d'altres cultures –egípcia, extrema oriental, asteca, etc.– que contrasta amb la simplificació geomètrica i esquemàtica del postcubisme.

Fornells i Lalique: dos creadors

René Lalique va ser un home del seu temps, igual que Eduard Fornells. Lalique va ser un home d'imaginació sense límit, un artista complet: dissenyador, tècnic i creador. Realitzà la seva carrera de joier des del 1885 fins al 1905 i la de vidrier fins a la seva mort. El 1890, mogut pel seu interès pel vidre s'instal·là al número 20 de la rue Thérèse on instal·là forns que li van permetre d'estudiar *in situ* les diferents tècniques d'aquesta nova matèria.

Més tard, completament desenvolupat en el treball del vidre, va obrir un taller al número 40 del passeig de la Reina –avui passeig Albert I. En aquests primers anys del segle XX René Lalique dóna importància a l'aspecte comercial que marcava la seva època, i produeix, en lloc de peces úniques molt costoses, peces seriades per a modelatge, que s'inspira en deco- racions en relleu, en què un dels buits interiors dóna un efecte translúcid.

És en aquesta època de desenvolupament que René Lalique coneix un dels gravadors cise- lladors de metall més creatiu i perfeccionista en el seu treball: Eduard Fornells.

El 1911 Fornells inicia la seva col·laboració amb Lalique. Els dos creadors es veuen units pel seu temps des del primer moment, la passió pel seu treball, la incessant curiositat pel descobriment de noves tècniques i materials, l'esperit decoratiu, ornamental i simbòlic de les arts decoratives de l'*Art Nouveau*, la presentació de noves tècniques i models en l'Ex- posició internacional de les arts decoratives i industrials modernes de París i el sorgiment de l'*Art Déco*.

"On vient au monde et une loi divine oblige l'homme à se procurer ses besoins: donc voilà le travail imposé.

Tout être qui veut vivre autrement vit sur le bien d'autrui et vit de combinaisons qui le conduisent au vol et au désordre.

Le travail anoblit l'homme et lui donne la tranquillité. Il lui procure à chaque instant une chance lui permettant de se faire respecter et estimer de son entourage.

Physiquement, il fait oublier tout souci, empêche le vice et équilibre l'état nerveux, en un mot il donne l'équilibre de tout le corps.

Le travail accompagné d'une bonne prière doit donner la perfection même de l'être humain ainsi que sa propre liberté et par cette occasion peut procurer du bonheur à son prochain s'il est plus faible et il en découle l'équilibre social" (1939).

Tots aquests aspectes foren transmesos als fills d'ambdós: Marc Lalique i també la seva néta Marie-Clode Lalique, i a Robert i Gilbert Fornells.

Eduard Fornells: Els modelats per Lalique

Són molts els objectes que Eduard Fornells va modelar per a René Lalique. Algunes de les peces es continuen realitzant avui en dia, altres han passat a ser peces de col·lecció. Entre elles, cal destacar:

El vas de degustació *Clos Satine-Odile*, creat el 1921 per René Lalique i modelat per Eduard Fornells. Aquest vas era originàriament de vidre, actualment es comercialitza en cristall transparent i setinat.

El conjunt d'adorns per a sala de bany *Duncan*, creats per René Lalique i modelats per Eduard Fornells el 1931, també originàriament en vidre i actualment comercialitzat en cristall transparent i setinat.

Copa de xampany *Àngel*, creada per Marc Lalique i modelada per l'empresa Fornells el 1948. De tota la seva producció també caldria destacar la que va fer la casa Lalique amb dissenys i modelats d'Eduard Fornells per als flascons de perfum i fricció amb tema andorrà que es comercialitzaven a l'establiment familiar de l'avinguda Meritxell número 18, on disposaven també de la representació exclusiva de la casa Lalique a Andorra.

CATÀLEG

Flascó col·lecció de les quatre muses

Marie-Claude Lalique

Edició 1994

Cristall setinat transparent

És el flascó de *Les quatre muses*. Les nostres heroïnes prenen vida en el paisatge Lalique. La musa exaltada, vinguda de la tradició, però actualitzada amb l'emoció moderna que li dóna Marie-Claude Lalique.

Ballarina de músculs estirats i formes de vegades mig nues. Púdica i eròtica alhora, inspiradora de la música *new-age*, de ballets tràgics, de melopees infinites en l'ombra i en la llum dels nostres dies.

Cristall. Quatre dones en relleu, mig drapejades, giren al voltant d'un flascó en forma de piràmide afilada. Gravades, setinades i repolides per animar-ne els gestos i els contorns, ballen separadament; i entre elles s'intercalen bandes agudes de llum llisa, que fan que s'emmirallin en l'ambre lleuger del perfum, com si es tractés d'un estany.

Cristall. El tap, arrodonit i setinat, ha estat afaïçonat en forma de copel·la preciosa, com si fos la meitat d'un planeta sensualment obert vers l'infinit de la llum.

S'ha d'utilitzar i fer girar amb delicadesa debanant el fil d'or del seu tap, tancat de forma hermètica i artesanal, amb l'esmeril.

Lalique pour homme

1997

El 1925, al cim de la glòria, René Lalique crea la seva primera mascota: el *Falcó*. En total, Lalique crea 30 mascotes diferents. Avui dia singulars, aquestes peces s'han convertit en objectes de col·leccionista d'un valor excepcional. I són precisament aquestes obres les inspiradores del flascó de perfum *Lalique pour homme*...

Un flascó excepcional, inspirat en l'univers irresistible de la història automobilística. Ens fa reviure aquells circuits mítics, de recorreguts perillosos i embriagadors alhora, al volant d'un Hispano-Suiza, d'un Hotchkiss, d'un Delage...

Ens explica històries fatalment masculines, flegmàtiques i fortes, com el lleó de la mascota que el corona. Un lleó de cristall, amb força i raça, per a un perfum d'home, poderós i captivador. Aquesta mascota, sortida de les mans de Lalique, inspira velocitat, mentre que la força dels seus traços i el perfil rugent ens evoquen també noblesa, esperit de conquesta i de triomf de l'home que sap on va i que res no podrà mai aturar.

Tap de radiador Cinc Cavalls

Creació René Lalique

1925

Alçària 15 cm (sense muntura)

Vidre blanc modelat premsat

El 1922, André Citroën llança el seu model 5 Cavalls pels carrers de París. El seu primer Torpedo, anomenat també el Petit Citroën, anuncia el naixement del Cabriolet i del Trèvol. El Cabriolet, de vocació femenina, esdevé el nen mimat de la classe elegant. Al seu creador només li resta simbolitzar l'èxit fulgurant d'aquest vehicle demanant al més gran vidrier del principi de segle, René Lalique, que el decori amb una mascota de radiador. Encabritats, disposats a saltar en qualsevol moment, els *Cinc cavalls* creats per Lalique personalitzaran aquesta creació de la firma Citroën el 1925.

Però René Lalique no és encara conscient que acaba de crear la primera peça -i avui dia una de les més rares- d'un conjunt de mascotes que esdevindria la col·lecció més prestigiosa del món.

Peça de col·lecció no comercialitzada actualment.

Tap de radiador Vitesse

Creació René Lalique

1929

Alçària 18,5 cm (sense muntura)

Vidre blanc modelat premsat amb pàtina opalescent i color

René Lalique va ser, sense cap mena de dubte, un dels joiers creadors francesos més importants: el seu geni creatiu no tenia fronteres. Però fou igualment dibuixant, decorador, i fins i tot escultor. Els seus bronzes arribaven a confondre's amb l'estil de l'escola de Rodin. La seva obra *Vitesse* sembla que surti d'un bloc de marbre. Res no ens pot impedir de creure que aquesta criatura sublim va ser creada per René Lalique en homenatge a l'artista Camille Claudel, quatre anys més jove que ell, amb un talent només comparable a la seva desmesura, com també fou el cas de René Lalique.

Peça de col·lecció no comercialitzada actualment.

Decoració del vagons pullman. Companyia Wagons-lits

Plafons Llorers

Per demanda del president de la República Francesa, René Lalique creà, entre 1923 i 1925, també en l'àmbit ferroviari, els elements d'ornamentació -en vidre modelat premsat- per al vagó presidencial, destinat, en aquella època, al president Millerand. Fou utilitzat pels presidents de la República Francesa fins a Charles de Gaulle. Considerat avui dia com a peça protegida i classificada, aquest vagó es troba actualment al Museu del Ferrocarril de Mulhouse (França).

El condicionament complet del vagó, (ornaments d'aplicació: portes i cornises amb motius a base de fulles de llorer i fulles de roure, motlures i biguetes) va finalitzar el maig de 1925. Les decoracions més rellevants són: La *Porta del vagó presidencial* i els plafons *Llorers*.

René Lalique creà també la decoració del tren ràpid *Côte d'Azur-Pullman Express*, inaugurat el 12 de desembre de 1929. Entre aquestes decoracions destaquen els cèlebres plafons ornamentals *Figureta i raïms*, i *Tocador de caramella*, els plafons *raïms de flors* i els plafons *Merles i raïms*.

Els plafons *Llorers* van ser creats el 1923 per al Museu Galliera a l'exposició "La vidreria esmalteria modernes". És una porta decorada amb vuit plafons en els quals figura una enginyosa composició de brancatges de llorers, que demostren les possibilitats del vidre aplicat a la decoració. Aquesta creació es va refer el 1925 per al president de la República Francesa, Alexandre Millerand, per decorar la porta del vagó presidencial.

Actualment aquests plafons es realitzen i es comercialitzen en cristall.

Gerro Bacants
Creació René Lalique
1927

Aquest model, creat per René Lalique el 1927, ha estat i és la peça més antiga que es conserva encara avui dia en catàleg. Creat originàriament en vidre, es comercialitza en cristall setinat des de 1947.

El gerro *Bacants* ofereix a l'espectador una rondalla de muses esculturals, i és l'encarnació del famós estil Lalique i és tan apreciat avui dia com quan va aparèixer per primer cop, ara fa uns setanta anys.

És una creació eterna, ja que reprèn el tema mitològic de la dansa tumultuosa de joves sacerdotesses del déu Bacus; és atrevida per la sensualitat de les línies i alhora és clàssica per les escultures tractades en forma de baix relleu.

És, finalment, una obra magnífica pel seu setinat ple de matisos.

Copa de xampany Àngel

Creació Marc Lalique

Col·laboració Eduard Fornells

1948

Cristall setinat i cristall transparent

La decoració d'aquesta copa creada per Marc Lalique és la reproducció fidel de l'escultura de l'àngel somrient que ornamenta el portal dret de la façana occidental de la catedral de Reims, dels segles XIII i XIV. L'estructura de la copa és perfecta per a la degustació de xampany i va ser aprovada pel Comitè de Vins i Xampanys de França.

Taula Cactus

Creació Marc Lalique

1951

Inicialment, el travesser d'aquesta taula havia estat creat per Marc Lalique per a una decoració de vitrina on es representava un aquari dins del qual semblava que uns peixos de cristall fessin evolucions entre les fulles d'un cactus gegant format per vuit elements de cristall translúcid.

Vist el gran èxit amb què fou acollida aquesta creació, Marc Lalique va tenir la idea de col·locar una planxa o llosa de vidre damunt d'aquests elements. I així va néixer la taula *Cactus*.

Peixos

Aquest encantador peixet no ha abandonat mai la col·lecció des que René Lalique el va crear l'any 1913. Originàriament, existia només en color turquesa.

En l'actualitat, Marie-Claude Lalique ens proposa un autèntic aquari amb una paleta de 24 colors.

Govern d'Andorra
Ministeri de Cultura